

## Sporazumna delitev zapuščine.

Dr. Alojzij Finžgar.

(Konec.)

Zapustnik lahko poslednjevoljno odredi, da zapuščino ali poedine predmete prevzemi v naravi en sodedič za ceno, ki jo določi on, ali ki jo naj sporazumno določijo dediči, ali ki jo poda sodna cenitev (prevzemna pravica, Aufgriffsrecht). To je odredba o načinu delitve zapuščine.<sup>25</sup> Prevzemna pravica pa lahko pristoji tudi osebi, ki ni dedič, bodisi kot preklicno volilo, ali pogodbeno, nepreklicno, zlasti kot način razdružitve med zakonci obstoječe imovinske skupnosti (§ 1255 odz.). V takem primeru je smatrati prevzemno pravico enako drugim obvezam kot breme zapuščine.<sup>26</sup> Predmet delitve med sodediči tedaj ni več zapuščina ali predmet, ki spada v zapuščino, marveč prevzemnina.

Delitev zapuščine obravnavajo tudi očeviski zakoni, državni okvirni zakon, deželni zakoni tirolski, koroški in češki. Najpopolnejši je češki zakon z dne 7. avgusta 1908 dež. zak. št. 68 in izvršilna naredba z dne 28. februarja 1909, št. 3 naredb. Vsi ti predpisi, katerih namen je ohraniti kmečka posestva nedeljena in v rokah rodbine, niso veljavno pravo, vendar srečavamo njih načela često v dogovorih o delitvi zapuščine.

Dediči se v zapuščinski razpravi često dogovore, da prevzame zapuščino ali posamezne zapuščinske predmete, zlasti nepremičnino eden izmed njih ali kaka druga oseba, sodediče odnosno dediče pa odpravi v denarju po dogovoru ali sodni cenitvi. Ta način delitve zapuščine je bil kot dogovorni način delitve v običaju pri kmečkih zapuščinah že davno, preden so stopili v veljavo omenjeni očeviski zakoni in je bil sankcioniran z naredbo z dne 12. septembra 1896 št. 10090 naredb. št. 42 tudi za kraje, kjer ti zakoni niso veljali.<sup>27</sup> Kmečka posestva se ocenjajo tako, da prevzemnina, ki jo je šteti, ne ogrozi gospodarskega prevzemnikovega obstoja. Prevzemnik pa ima še druge ugodnosti. Zaradi pomanjkanja gotovine se dedne odpravščine ne izplačajo takoj.<sup>28</sup> V plačilo dospo brez odpovedi ali po od-

<sup>25</sup> Ehrenzweig 2/2 str. 472; Štempihar, Sl. Pr. 38 str. 211.

<sup>26</sup> Gogg Not. Z 1913 str. 209; Gortany, Not. Z 1913 str. 201; glej tudi Ehrenzweig 2/2 str. 473/3.

<sup>27</sup> Cerman, Not. Z 1911 str. 81. Not. Z 1909 str. 350, 356.

<sup>28</sup> Klang, GZ 1903 str. 325.

povedi šele po izvestnem času, ali v določenem vrstnem redu, eventualno tudi v obrokih; oni nedoletnih običajno šele ob polnoletnosti ali poroki. Okrožnica z dne 8. maja 1894 št. 4119, naredb. št. 15 priporoča zmerno obrestno mero. Često so dedni deleži nedoletnih brezobrestni do polnoletnosti, prevzemnik pa se zaveže do tega časa vzdrževati nedoletnika. Vse te ugodnosti so več ali manj značilne posebnosti očeviskih zakonov.

Po splošnih predpisih dospejo dedni deleži v plačilo na dan delitve, od tega dne tečejo tudi obresti. Često se plodovi od dneva zapustnikove smrti do dneva delitve ne priračunajo k delilni masi, zato pa se obresti računajo že od dneva smrti.<sup>29</sup> Ugodnosti v pogledu izplačila in obrestovanja dednih deležev se ne tičejo same delitve zapuščine. Stvar varstvenega sodišča je presoditi, kako daleč smejo iti te ugodnosti, da niso prizadete koristi nedoletnih.<sup>30</sup> Razlog za brezobrestnost, odnosno nizke obresti in odlog plačila odpade, če prevzemnik posestvo proda<sup>31</sup> ali če ne izpolnjuje v redu dolžnosti vzdrževanja nedoletnih.<sup>32</sup> Varstveno sodišče mora skrbeti zato, da je v takem primeru mogoče zahtevati obresti, odnosno višje obresti in da se lahko poterja tudi kapital.

Prevzem nepremičnine za cenilno vrednost je poseben način civilne delitve. Odz. pozna solastnino, delitev v naravi ter prodajo na javni dražbi in delitev izkupička.<sup>33</sup>

Cenitev izpod prometne vrednosti (§ 79/3 np.) povzroči, da se poveča prevzemnikov dedni delež in zmanjšajo dedni deleži sodedičev.<sup>34</sup> Cenitev mora podati najmanj polovico prometne vrednosti, ker bi bili sicer sodediči, ki so zapustnikovi otroci, prikrajšani na nujnih deležih.<sup>35</sup>

Če prevzame posestvo po cenilni vrednosti kak zapustnikov otrok, obstoji nevarnost, da ga proda in tako na škodo ostalih otrok izkoristi razliko med višjo pravo vrednostjo in cenilno vrednostjo posestva.

Dediči se lahko po vzorcu § 11 češk. dež. zakona dogovore, da mora prevzemnik, če v določenem roku proda nepremičnino, deliti

<sup>29</sup> Reich: Notariatshandbuch str. 438; glej tudi Nemethy, Form. str. 47, 48 op. 21; ministrska naredba št. 10090; Hofer, Not. Z 1897 str. 45.

<sup>30</sup> Ministrska naredba št. 10090 napačno obravnava te ugodnosti raz vidik § 774 odz; glej Ehrenzweig 2/2 str. 541, 286 op. 36; Hofer Not. Z 1897 str. 45; deloma tudi Reich N. Handb. str. 444.

<sup>31</sup> Krasnopolski str. 397; okrožnica št. 4119.

<sup>32</sup> Prim. besedilo § 13/3, št. 2b češk. dež. zakona.

<sup>33</sup> Ehrenzweig 2/2 str. 364; Krasnopolski str. 379.

<sup>34</sup> Schiff, Österr. Staatswörterbuch, 2. izdaja, str. 107, Cerman, Not. Z 1909 str. 339; Anders str. 78; Krasnopolski str. 391; Reich N. Handb. str. 437.

<sup>35</sup> Prim. Schiff str. 108.

razliko z ostalimi dediči. Časovna omejitev te dolžnosti je upravičena, ker čez čas že lahko pridobi nepremičnina na vrednosti po prevzemnikovi zaslugi.<sup>36</sup> Izpolnitev te obveze mora prevzemnik zavarovati s kavcijsko hipoteko.<sup>37</sup>

Slično stari retraktni pravici (*retractus gentilitius* — *Erblosung*) si sodediči pogosto izgovore predkupno pravico v smislu §§ 1072 in sl. odz. V teoriji in praksi prevladuje mnenje, da se lahko ustanovi predkupna pravica navzlic besedilu § 1072 odz. tudi v pogodbah, ki niso kupne pogodbe in za osebe, ki niso prodajalci.<sup>38</sup>

Včasih se odreja i predkupna pravica i pravica do delitve razlike.<sup>39</sup>

Če prevzame zapuščino preživeči zakonec, se lahko pripeti, da se drugič poroči in da preide posestvo, ki je bilo morda svoječasnno izključno zapustnikova last, na škodo njegovih otrok v celoti ali deloma v tuje roke. Posebne prilike, n. pr. prezadolženost zapuščine, vsi otroci so nedoletni, nesposobni za gospodarstvo, včasih naravnost zahtevajo, da se v zapuščinski razpravi dogovori, da prevzame zapuščino v naravi preživeli zakonec. § 11 češk. naredbe priporoča, da se v takih primerih koristi otrok zavarujejo na ta način, da se dogovori fidejkomisarična nadomestitev na korist otrok. Sodišče, ki odobrava za nedoletne dogovor o delitvi zapuščine (150 np.) ali določa višino prevzemnine, ima možnost vplivati na prevzemnika, da pristane na tako omejitev lastninske pravice.<sup>40</sup>

Bistvo fidejkomisarične nadomestitve obstoji v tem, da preide po zapustnikovi odredbi imovina po smrti neke osebe ali v kakem drugem primeru od te osebe na drugo osebo (§ 608, 652 odz.). Enak pravni položaj se lahko ustanovi tudi z dogovorom (tkzv. neprava fidejkomisarična nadomestitev), zlasti ob prevzemu zapuščine v zapuščinski razpravi.<sup>41</sup>

Prevzemnikova lastninska pravica je vsebinsko<sup>42</sup> omejena po pravicah pričakovalcev. Obseg te omejitve zavisi od obsega pravic pričakovalcev, ki so lahko v dogovoru pobliže določene.<sup>43</sup> V glavnem fidejkomisarična nadomestitev že sama po sebi vsebuje prepoved od-

<sup>36</sup> Reich, N. Handb. str. 442.

<sup>37</sup> Schiff str. 108; Reich N. Handb. str. 442, 445; Cerman, Not. Z 1909 str. 347; glej Nemethy, Form. str. 59, 67.

<sup>38</sup> Glej Not. Z 1902 št. 24; Not. Z 1913 str. 209; Bettelheim II/2 str. 1020; Ehrenzweig 2/1 str. 418.

<sup>39</sup> Prim. Slg 7645.

<sup>40</sup> Cerman. Not. Z 1909 str. 349.

<sup>41</sup> Odl. Sl. Pr. 1916 str. 246; materijalije k III. delni noveli str. 164; Štampihar Sl. Pr. 37 str. 1, 2, Sl. Pr. 38 str. 211; Stubenrauch I str. 443 op 2; Randa, Eigentumsrecht 1893 str. 217; Steinbach GZ 1877 str. 155, 174.

<sup>42</sup> Pfaff - Hofmann, Kommentar II str. 242, 245; Stubenrauch I str. 814; Anders str. 83; Klang I/2 str. 18.

<sup>43</sup> Štampihar, Sl. Pr. 37 str. 5, sledeč Steinbachu, GZ. 1877 str. 165 op. 17, 170 govori o deljeni lastnini, dočim večina: Rappaport II/1 str. 243, Ehrenzweig 2/2 str. 426, Pfaff Hofmann II str. 242, Randa Eig. str. 203, Stubenrauch I str. 433, op. 1, Anders str. 83, Krasnopolski str. 110 pravilno smatrajo, da gre za omejitev lastninske pravice v smislu § 358 odz.

svojitve, obremenitve<sup>44</sup> in prepoved napraviti oporoko (§§ 610, 615 odz.).<sup>45</sup>

Po § 120 np. je fidejkomisarično nadomestitev vknjižiti v zemljiških knjigah na zemljišča, ki se jih tiče. Najbolje je s tem v skladu vknjižba lastninske pravice za fiduciarja z utesnitvijo te lastninske pravice po fidejkomisarični substituciji na korist imenoma navedenih pričakovalcev.<sup>46</sup> Omejitev se tiče samo fiduciarja<sup>47</sup> kot zaupne osebe<sup>48</sup> in taka omejitev se vknjiži (§ 4, 8 zzk.) na lastninskem listu (§ 9 zzk.). Vknjižba prepovedi obremenitve in odsvojitve<sup>49</sup> ne zadostuje, ker taka prepoved ne izključuje pravice napraviti oporoko.

Prevzemnikova lastninska pravica pa je tudi časovno omejena. Ko nastopi substitucijski primer, ugasne lastninska fiduciarjeva pravica (§ 1449 odz.) in oživi ipso jure lastninska pravica pričakovalcev, ki so le časovni, ne pa fiduciarjevi pravni nasledniki.<sup>50</sup> Pričakovalci imajo proti vsakemu stvarni zahtevku na izročitev imovine, ki je predmet fidejkomisarične nadomestitve, imajo pa tudi proti fiduciarju odnosno njegovim dedičem obligatorni zahtevku, podoben onemu, ki pristoji lastniku proti uživalcu, da mu po končanem užitku vrne stvar.<sup>51</sup> Drugače kot pri pravi fidejkomisarični nadomestitvi za pridobitev imovine ni potrebna dedna izjava pričakovalcev niti tedaj, če je substitucijski primer zapustnikova smrt.<sup>52</sup> Dogovor, ki ustanavlja fidejkomisarično nadomestitev, utegne izrečno ali molče določati kaj drugega. Navadno bo smisel dogovora ta, da prevzemnik lahko sam izpolni fidejkomisarično obvezo zlasti s tem, da „zapusti“ imovino pričakovalcem. To stori s poslednjo voljo ali posredno tako, da zaradi pričakovalcev kot edinih najbližjih zakonitih dedičev opusti oporočno razpolaganje s prevzeto imovino. Tedaj je pač potrebna dedna izjava pričakovalcev in nastopi navadno dedovanje in pravno nasledstvo.

Dasi se prehod imovine načeloma izvrši ipso jure, se smatra s fidejkomisarično nadomestitvijo vezana imovina, kot izhaja iz § 28 np., slično kot fidejkomis., (prim. § 26 zap. pat.) kot prevzemnikova imovina. Zato je predmet zapuščinske razprave.<sup>53</sup>

Dogovori o fidejkomisarični nadomestitvi, kot so običajni v zapuščinski razpravi, se dajo poenostaviti v dve tipični formuli: fidej-

<sup>44</sup> Randa Eig. str. 210; Stubenrauch I str. 442 op. 2, 445 op. 2; Unger str. 214; Steinbach, GZ. 1877 str. 154, 170, 174; Klang I/2 str. 43.

<sup>45</sup> Pfaff-Hofmann II str. 245, 246, Randa, Eig. str. 204, Unger str. 213, Anders str. 84, Krasnopolski str. 112 smatrajo razen nekaterih izjemnih primerov (glej Rappaport II/1 str. 246) obremenitev in odsvojitve za nedopustno, Ehrenzweig 2/2 str. 428 jo dopušča s pogojem, da niso prizadete pravice pričakovalcev, Stubenrauch I str. 815 in Rappaport II/1 str. 244, 246 tedaj, če obstoji možnost, da so zavarovane pravice pričakovalcev, kar velja zaradi instituta zemljiške knjige zlasti za nepremičnine.

<sup>46</sup> Ehrenzweig 2/2 str. 427; Štempihar Sl. Pr. 37 str. 2.

<sup>47</sup> Slg. XVIII 7349 (jud. 214); VBl 1904 str. 167.

<sup>48</sup> Štempihar Sl. Pr. 37 str. 5; Pfaff-Hofmann II str. 244.

<sup>49</sup> Schwarz, Not. Z 1908 št. 37; Reich: Festschrift zur Jahrhundertfeier des ABGB II str. 372, 377.

<sup>50</sup> Slg. VI 2227; Krainz, 2. izdaja, I str. 503, 504, 508; Klang I/2 str. 18, Nemety, GZ. 1901 str. 128.

<sup>51</sup> Rappaport II/1 str. 255; Pfaff-Hofmann II str. 251, glej tudi Unger str. 218 op 9; Anders str. 85.

<sup>52</sup> Krainz, 2. izdaja, I str. 506.

<sup>53</sup> Prim. Klang II/1 str. 327; Ehrenzweig 1/2 str. 173.



komisarična nadomestitev se ustanovi na korist enega imenoma naštetih otrok<sup>54</sup> ali v korist edinega, odnosno vseh zapustnikovih otrok.<sup>55</sup> Razlika obstoji v tem, da je v prvem primeru substitucija izpolnjena že s tem, da se izroči imovina enemu otroku. Ostali imajo slej ko prej pravico do nujnega deleža. V drugem primeru so vsi otroci enako upravičeni in, če se v zapuščinskem postopanju po fiduciarju dogovori, da eden prevzame v naravi s fidejkomisarično nadomestitvijo vezano imovino, morajo ostali dobiti vrednost njih deležev na tej imovini.

V podrobnostih je vsebina dogovorov lahko različna.<sup>56</sup> Tako je pričakovalčeva oseba določena ali določljiva po kakih znakih,<sup>57</sup> ali se izbera prepušča prevzemniku. Če se prevzemnik ne posluži te pravice, je smatrati, da noče delati razlike med otroci in nastopi položaj, kot da bi bila fidejkomisarična nadomestitev že prvotno določena v korist vseh otrok. Čas prehoda imovine je določen n. pr. ob polnoletnosti, smrti. Če ni določen, je izročitev odvisna od prevzemnikove volje in se lahko zahteva šele po njegovi smrti (§ 904 odz.).<sup>58</sup> Običajna je alternativa „ali ob življenju izročiti, ali ob smrti zapustiti“. Po obsegu se fidejkomisarična substitucija nanaša na podedovano in lastno prevzemnikovo imovino, ali samo na podedovano. Če se imovina izroči pričakovalcu med živimi, je izročitev običajno odplatna, izročitelj si navadno izgovori preužitek.

§ 15/III češk. dež. zakona omenja pravico preživečega zakonca, do polnoletnosti dediča uživati in upravljati zapustnikovo posestvo proti obvezi, da iz dohodkov posestva krije vzdrževanje in vzgojo nedoletnega dediča. Često se to naziva gospodarstvo brez računa in poročna (unverrechnete und unvertunliche Wirtshaft). Ta pravica gospodarstva se lahko ustanovi tudi z dogovorom v zapuščinski razpravi.<sup>59</sup>

Bistveno je, da začasnemu gospodarju pritičejo dohodki zapustnikove imovine, da pa mora dohodke predvsem uporabiti za lastnikovo vzgojo in vzdrževanje. Po določenem času, navadno ob polnoletnosti, mora nepremičnino izročiti lastniku, nakar dobi običajno dogovorjeni prevžitek.<sup>60</sup> Lastnik je lahko določen, ali je izbera prepuščena začasnemu gospodarju, pa tudi varstvenemu sodišču.<sup>61</sup> Če lastnik ni določen, je smatrati do izročitve vse dediče kot solastnike.<sup>62</sup> in se ob izročitvi zapuščina naknadno deli.<sup>63</sup>

Odz. tega instituta ne ureja. Uprava nedoletnikove imovine je drugače urejena, tudi ne gre za užitek.<sup>64</sup> Varuh (oče) polaga varstvenemu sodišču račun o dohodkih, začasni gospodar odgovarja le za substanco (Müangelgut ist eisern gut, weder wachse, noch

<sup>54</sup> Amtl. Slg. 4, Slg. 12084, 13842, 10126, 10076, 11747.

<sup>55</sup> Slg. 11180, VIII 2928.

<sup>56</sup> Glej Steinbach, GZ. 1877 str. 155, Cerman, Not. Z str. 349.

<sup>57</sup> Slg. 15557; Reich, N. Handb. str. 441.

<sup>58</sup> Steinbach GZ. 1877 str. 171; Unger str. 213.

<sup>59</sup> Štempihar Sl. Pr. 37 str. 3; Steinbach GZ 1877 str. 155; Ehrenzweig 2/2 str. 321, Bartsch I/1 str. 1144, Grohmann, Not. Z 1916 str. 311.

<sup>60</sup> Bartsch I/1 str. 1144; Ehrenzweig 2/2 str. 321, 322; Reich, Festschr. II 377, N. Handb. str. 365.

<sup>61</sup> Reich, Festschr. II str. 376, 377, N. Handb. str. 365.

<sup>62</sup> Slg. II 610, 2861; Ehrenzweig 2/2 str. 321.

<sup>63</sup> Slg. 15557, 10360; Wallner GZ 1922 str. 23; Steinbach, GZ 1877 str. 155.

<sup>64</sup> Slg. 11674.

schwinde).<sup>65</sup> Uživalec z dohodki svobodno razpolaga, tu so dohodki predvsem namenjeni za nedoletnega lastnika.<sup>66</sup>

Gre za omejitve lastninske pravice.<sup>67</sup> Pravni položaj je po učinku enak fidejkomisarični substituciji;<sup>68</sup> položaj začasnega gospodarja ustreza v glavnem položaju fiduciarja, položaj lastnika položaju pričakovalcev. Zato v praksi srečamo primere, da se za „gospodarja“ vknjiži lastninska pravica in za „pričakovalce“ „zaznamuje“ prevzemna pravica.<sup>69</sup> Pravilna je vknjižba lastninske pravice pričakovalca z utesnitvijo zaradi gospodarskih pravic začasnega gospodarja.<sup>70</sup>

Zapuščinsko sodišče, ki odobri delitev za nedoletne, ima preskusiti dogovor o delitvi po obliki in vsebini. Pregledati je, če se je delilo vse, kar spada v zapuščino, če se je vrednost pravilno ugotovila, vzelo pravilno razmerje in pravilno računalo.<sup>71</sup> Nadalje, če je način delitve v skladu z zapustnikovimi odredbami odnosno z določbami §§ 841—846 odz. Odobritev oz. odklonitev je pismeno sestaviti in obrazložiti (§ 153 np.).

Odobritev varstvenega sodišča je potrebna v sledečih primerih:

1. Če se v pogledu prevzema nepremičnin odstopa od odredb zapustnika ali zakona n. pr. prevzem nepremičnine za cenilno vrednost.

2. Če se v drugih važnih točkah odstopa od odredb zapustnika ali določb zakona. Tu niso obsežene samo spremembe o načinu delitve n. pr. prevzem premičnin za cenilno vrednost, marveč tudi spremembe o ugotavljanju stanja in vrednosti zapuščine,<sup>72</sup> n. pr. prevzem zapuščinskega predmeta za cenilno vrednost, ki je manjša od prometne vrednosti: skratka vse, kar bi v imovinskem pogledu<sup>73</sup> utegnilo dati znatno drugačen rezultat, kot bi bil, če bi se delilo točno po zapustnikovi volji, odnosno določbah zakona.

3. Če vsebuje dogovor o delitvi poravnavo o temeljnih vprašanjih, naštetih v § 267/2 np. n. pr. o vračunanju predjemov.

<sup>65</sup> Bartsch I/1 str. 1144; Grohmann str. 302, Reich Festschr. II str. 377.

<sup>66</sup> Slg. I 50, 15990; Bartsch I/1 str. 1145; Grohmann str. 302; Ehrenzweig 2/2 str. 321.

<sup>67</sup> Štempihar Sl. Pr. 37 str. 4; Goršič Sl. Pr. 1914 str. 164, ki govori o deljeni lastnini.

<sup>68</sup> Štempihar Sl. Pr. 38 str. 211; Reich, Festschr. II str. 377, 378.

<sup>69</sup> Štempihar Sl. Pr. 38 str. 211; Steinbach, GZ 1877 str. 155.

<sup>70</sup> Štempihar Sl. Pr. 37 str. 4.

<sup>71</sup> Prim. § 48 dvor. dekreta z dne 16. julija 1824, JGS, št. 2024.

<sup>72</sup> Schell II/1 str. 852.

<sup>73</sup> Prim. Slg. 5195 (jud. št. 85).

Če so vsi sodediči svojo pravično je edino pravilo za delitev soglasje o vseh podrobnostih delitve.<sup>74</sup> Ne vežejo jih niti zapustnikove odredbe,<sup>75</sup> niti zakonske določbe o načinu delitve. Zlasti tudi zanje ne veljajo predpisi § 131 np.,<sup>76</sup> kojih svrha je, da dajo sodišču možnost preudariti, če niso nedoletni morda pri delitvi oškodovani. Seveda tudi svojepravniki dediči ne morejo preko določb prisilne narave.

#### IV.

Sporazumna delitev zapuščine je pogodba.<sup>1</sup> Označuje se pravno kot odsvojitev,<sup>2</sup> zlasti kup,<sup>3</sup> ali menja;<sup>4</sup> nekateri jo smatrajo tudi za poravnavo.<sup>5</sup> Vsekakor se mnenja strinjajo v tem, da je obojestransko obvezna odplatna pogodba, v ostalem pa je pogodba sui generis, delilna pogodba v smislu § 841 odz. Če dediči prodajo stvar drugi osebi zaradi delitve izkupička, je to še poseben pravni posel in jasno kupoprodajna pogodba. Delilna pogodba slično kot poravnava na novo ureja neko že obstoječo pravno razmerje, a kot izhaja že iz § 29/2 np. ni poravnava,<sup>6</sup> čeprav lahko vsebuje dogovore, ki so dejansko poravnave.<sup>7</sup>

Za delilno pogodbo veljajo splošni predpisi o pogodbah kakor tudi oni, ki se nanašajo na obojestransko obvezne odplatne (vzajemne) pogodbe. Zlasti prihajajo v poštev določbe o jamčevanju (§ 922, 923 odz.)<sup>8</sup> in o prikratbi nad polovico prave vrednosti (§ 934 odz.).<sup>9</sup> Ni pravilno mnenje,<sup>10</sup> da za izpodbijanje zadostuje že manjša prikratba, § 934 odz.

<sup>74</sup> Unger str. 190; Anders str. 74; Krasnopolski str. 309; Klang II/1 str. 891; Ehrenzweig 1/2 str. 753; Prim. Arndts str. 629; Heilfron str. 605; Dernburg str. 1075; Windscheid-Kipp str. 502.

<sup>75</sup> Ehrenzweig 2/2 str. 472 op. 14; Štempihar, Sl. Pr. 38 str. 209.

<sup>76</sup> Goršič str. 528; motivi k np. Godina str. 270.

<sup>1</sup> Ehrenzweig 2/2 str. 472; Schell II/1 str. 832; Fuka GZ 1867 str. 136; Ott str. 265.

<sup>2</sup> Arndts GZ 1858 št. 147; Glück 11 zv. str. 17; Zimmerman str. 208; Ehrenzweig 2/1 str. 752; Klang II/1 str. 889.

<sup>3</sup> Anders str. 74; Randa, Eig. str. 249 op. 65; Odl Sz V/8; prim. CT § 64 II 22.

<sup>4</sup> Stubenrauch I str. 1054; JBl. 1877 št. 13, Randa, Eig. str. 249 op. 65; prim. CT § 64 II 22.

<sup>5</sup> N. pr. Sz XIV/86.

<sup>6</sup> Slg. XIII 5094; Rietsch, Not. Z 1908 str. 309 op. 5: delitev zapuščine ni poravnava marveč le delilna pogodba.

<sup>7</sup> Slg. 12189.

<sup>8</sup> Ehrenzweig 2/1 str. 756; Klang II/1 str. 889, 892; Randa, Eig. str. 250; Stubenrauch I str. 1034; Anders str. 75.

<sup>9</sup> Ehrenzweig 2/1 str. 757; Klang II/1 str. 890; Randa, Eig. str. 250 op. 66.

<sup>10</sup> Unger str. 191; Krasnopolski str. 309.

velja načeloma za vse obojestransko obvezne odplatne pogodbe. Izjeme so izrečno določene. Take izjeme ne bi opravičevalo niti načelo „ut in omnibus aequalitas servetur“, izraženo v § 841 odz., kajti stranka, ki se boji škode, lahko vztraja na tem, da izvrši delitev sodišče. Navzlic besedilu § 1487 odz. tudi za rok izpodbijanja delilne pogodbe ne velja nič posebnega.<sup>11</sup>

Dogovor o delitvi velja le na znotraj; ureja medsebojne pravice in obveze sodedičev.

Delitev zapuščine ne spreminja ničesar na učinkih vesoljnega nasledstva, zlasti so tudi v denarju odpravljeni sodediči vesoljni nasledniki zapustnika.<sup>12</sup> Pravilno je, da se prisoja zapuščina po dednih prijavah, ne po vsebini delilnega dogovora, ker se delitev tiče le zapuščine, ne pa dedne pravice.<sup>13</sup> Le tedaj, če se ob priliki delitve dogovorno rešijo sporna vprašanja o dedni pravici ali višini dednih deležev (§ 29/2 np.), ima naravno to svoj odsev tudi v prisojilni listini.<sup>14</sup>

Za stvarne in osebne obveze dedičev velja načelo: res inter alios acta, aliis nec nocet nec prodest. Sama delitev (to je delitev, izvršena brez soglasja upnikov)<sup>15</sup> nič ne spremeni na njih pravnem položaju (§§ 847, 848 odz.).<sup>16</sup>

§ 131/2 np. očitno predpostavlja, da so bila pasiva pred delitvijo ali ob delitvi zapuščine poravnana. To je možno, ni pa nujno, ker gre za razdružitev ne za likvidacijo.<sup>17</sup>

Za jamstvo dedičev so slej ko prej merodajne zgolj določbe §§ 820, 821 odz.<sup>18</sup> Dediči lahko vprašanje pasiv urede dogovorno drugače. Sodedič lahko prevzame plačilo nekega dolga. Tak dogovor je prevzem izpolnitve (§ 1404 odz.). V zapuščinskih dogovorih često srečamo stavek, da prevzemnik prevzame zapuščino „z bremen in koristjo“.<sup>19</sup>

<sup>11</sup> Randa, Eig. str. 250. Drugače Anders str. 75; Krainz 2. zdaja I str. 331, 564. Stubenrauch II str. 953, Ehrenzweig 2/1 str. 758, Klang IV str. 647 označujejo pravilno § 1487 odz. v pogledu delitve kot „Verweisung ins Leere“.

<sup>12</sup> Štempihar, Sl. Pr. 38 str. 208, 210, 212.

<sup>13</sup> Štempihar, Sl. Pr. 38 str. 208; Handl II/1 str. 95; Nemethy, GH 1895 str. 262. Nasprotno Ofner, Not. Z 1909 št. 40, 41; Ehrenzweig 2/2 str. 473 op. 17; Schell II/1 str. 832 op. 38.

<sup>14</sup> Schell II/1 str. 832 t. 3 a.

<sup>15</sup> Exner, Hypotekenrecht str. 300 op. 11.

<sup>16</sup> Unger str. 186; Anders str. 73, 75; Schell II/1 str. 834, 835; Stubenrauch I str. 1003. Prim. Glück 11 zv. str. 67.

<sup>17</sup> Glej Klärman: Liquidation und Dissolution, GZ 1924 št. 5.

<sup>18</sup> Ehrenzweig 2/2 str. 471, 474, 365; Štempihar, Sl. Pr. 38 str. 212.

<sup>19</sup> Nemethy, Form. str. 46, 59, 66.



Prevzem dolga, ki oprošča prejšnjega dolžnika, je mogoče le z upnikovim pristankom (§ 1405 odz.).

Pripomniti je, da druga oseba, ki prevzame zaradi prostega sporazuma z dediči glavne sestavine zapuščine,<sup>20</sup> ali celo zapuščino, odgovarja za pasiva tudi raz vidik § 1409 odz.<sup>21</sup> Najmanj v tem obsegu odgovarja gotovo tudi prevzemnik dedič, saj je pridobil dele, ki mu niso pripadli po dednem pravu, ob razdružitvi, ki ima značaj odsvojitve.

Dogovor o delitvi ustanavlja za razrešitev obstoječega pravnega razmerja nove obveze in je pravni naslov za te obveze. Da se pridobe zapuščinske stvari v last, je treba še izročitve, za nepremičnine zlasti vpisa v zemljiške knjige (§§ 425, 431, 846 odz.). Pred prisojilom dediči ne morejo razpolagati z zapuščinskimi predmeti, ker gre za tujo imovino, „ležečo zapuščino“. Zapuščinske predmete je na osnovi dogovora o delitvi moči prenesti v last šele po prisojilu, kvečjemu istočasno s prisojilom.<sup>22</sup> Po §§ 84, 22 zzk (175 pzk.) je na temelju prisojila v zvezi z dogovorom o delitvi, ki ustreza pogojem vknjižbe (§ 39 zzk), moči doseči vpis lastninske pravice in drugih knjižnih pravic neposredno za prevzemnika.<sup>23</sup> Dopustnost vknjižbe se izreče v prisojilni listini<sup>24</sup> in vknjižba izvrši po službeni dolžnosti (§ 140 np.). Izročitev premičnin se načeloma izvrši brez posredovanja zapuščinskega sodišča (prim. § 139 np.).

Pred prisojilom pritiče dedičem le posest in uživanje zapuščine (§ 810 odz., § 114 np.). Po delitvi zapuščine se posest in uživanje lahko uredita v smislu sklenjenega dogovora o delitvi zapuščine.<sup>25</sup>

Za druge obveze, zlasti plačilo odpravščin je merodajna vsebina dogovora. Možna je tožba na plačilo dospelih odpravščin, še preden je izdano prisojilo. Dogovor o delitvi ni izvršilni naslov,<sup>26</sup> razen če gre za poravnavo o načinu delitve (§ 272 np.), tedaj po prisojilu, ko je že nastal zahtevak na razdružitev skupnosti in delitev skupne stvari.

<sup>20</sup> Ehrenzweig 2/1 str. 281; Wolff IV str. 360, 361.

<sup>21</sup> Štampihar, Sl. Pr. 38 str. 215; Ehrenzweig 2/2 str. 569.

<sup>22</sup> Slg. 10440; Zuglia str. 694; Nemethy; formulazien str. 48 op. 2.

<sup>23</sup> Tu sta dva pravna naslova: dedna pravica in delilna pogodba in dva načina pridobitve: prisojilo in intabulacijska klavzula. Drugeče Ofner, Not. Z. 1909 št. 40, 41.

<sup>24</sup> Sz V/8, Sz XII/265, Štampihar, Sl. Pr. 38 str. 208. Schell II/1 str. 833.

<sup>25</sup> Nemethy, Form. str. 48 op. 21.

<sup>26</sup> Slg. XIII 5094; Handl II/1 str. 94; Ehrenzweig 2/2 str. 474; Reich, N. Handb. str. 438. Nasprotno Ott str. 277.